

УДК 339.92

Богатир Н.В.

студентка 3 курсу 4 групи ФОАЕК

Київський національний торговельно-економічний університет

Дугінець Г.В.

к.е.н, доцент кафедри міжнародної економіки

Київський національний торговельно-економічний університет

ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: МУТУАЛІЗМ ЧИ КОНКУРЕНЦІЯ?

Анотація. Проаналізовано ключові прояви глобалізації та транснаціоналізації економіки у контексті сталого розвитку. З'ясовано роль діяльності ТНК у міжнародній економіці сьогодення. Акцентовано увагу на місце міжнародних організацій загалом та ООН зокрема у світовій розстановці сил, що здатні впливати на розвиток ТНК та на їх перехід до екологічно безпечного існування. Визначено вплив транснаціональних корпорацій на встановлення сталого розвитку.

Ключові слова: транснаціональні корпорації (ТНК), сталий розвиток, транснаціоналізація, глобалізація, міжнародні організації.

ТРАНСНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ: МУТУАЛИЗМ ИЛИ КОНКУРЕНЦИЯ?

Аннотация. Проанализированы ключевые проявления глобализации и транснационализации экономики в контексте устойчивого развития. Выяснена роль деятельности ТНК в современной международной экономике. Акцентировано внимание на место международных организаций в целом и ООН в частности в мировой расстановке сил, способных влиять на развитие ТНК и на их переход к экологически безопасному существованию. Определено влияние транснациональных корпораций на установление устойчивого развития.

Ключевые слова: транснациональные корпорации (ТНК), устойчивое развитие, транснационализация, глобализация, международные организации.

TRANSNATIONALIZATION AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT: MUTUALISM OR COMPETITION?

Abstract. The key manifestations of the globalization and the transnationalization of economies in the context of sustainable development are analyzed. The role of MNCs in the contemporary international economy is found out. Emphasized the place of international organizations generally and the UN particularly in the global balance of power that can influence on the MNCs' development and their transition to eco-existence. The influence of multinational corporations in sustainable development establishing is defined.

Keywords: multinational corporations (MNCs), sustainable development, transnationalization, globalization, international organizations.

Вступ. Світова економіка є відображенням господарської структури сучасної цивілізації. Домінуючою її ознакою сьогодення є посилення глобалізаційних і транснаціоналізаційних процесів, головною рушійною силою яких стали транснаціональні корпорації (ТНК).

ТНК останніми десятиліттями набули нових ознак, перетворившись із об'єктів на суб'єкти міжнародної політики. Нарівні з промислово розвиненими країнами вони беруть активну участь у всіх глобальних світових процесах: політиці, економіці, фінансово-інвестиційній, науково-технічній, військовій та технологічній сферах. Навіть наслідки глобальної кризи суттєво не вплинули на чисельність транснаціональних корпорацій, яка збільшується з кожним роком, прямо пропорційно зростає їхня роль у світових соціально-економічних процесах, чим і викликана необхідність ретельної уваги до змін, що відбуваються з розвитком світових економічних лідерів – ТНК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що необхідність та актуальність вивчення ТНК, їх форм впливу та тенденцій розвитку викладені в працях вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як Алігер Р., Гекшер Е., Гріщенко А.А., Іверсен К., Кругмен П., Гаймер С., Гріщенко А., Даннінг Д., Кентвел Дж., Кінделберг Ч., Е. Уархаст, Г. Брідж, Макогон Ю.В., Руденко

Ю., Килімник О., Келару І.О та ін., Проте стрімка еволюція ТНК на початку ХХІ ст. ставить нові і нові питання, що додає актуальності численним науковим дослідженням різного рівня.

Паралельно до роздумів над невпинним розвитком рушіїв міжнародної економіки – ТНК, науковці виносять на загальну проблему сталого розвитку – одну з найбільш актуальних у сучасному світі.

Постановка завдання. Слід зазначити важливу особливість проблеми сталого розвитку: її гострота не спадає з часом, а навпаки – зростає. І це за умов тієї великої уваги, що приділяється їй в усьому світі урядами, громадськими організаціями, вченими, пересічними людьми. Це свідчить, що заходи, які вживаються світовою спільнотою для її розв'язання, не є досить ефективними, а ресурси, що виділяються для цього – недостатні. Схоже, що зусилля світової співдружності у напрямку реалізації сталого розвитку неадекватні загрозам, що продукуються подальшим поступом людської цивілізації. Потрібна зміна самої парадигми розвитку, що сформувалася вже в далекому минулому і не відповідає сучасним реаліям, до яких перш за все відноситься глибина та швидкість змін умов життєдіяльності людини. Інноваційний світ потребує інноваційних підходів до визначення фундаментальних засад його сучасного розвитку.

Результати. Транснаціональні корпорації є ключовим суб'єктом сучасних господарських відносин, як правило, за всіма видами міжнародного бізнесу та домінуючим чинником внутрішньо фірмової міжнародної спеціалізації й кооперування виробництва, що визначає структуру та географічний напрям світової торгівлі.

Базове визначення поняття ТНК запропонувала Комісія ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД): ТНК – це компанія, що має підприємства у двох чи більше країнах незалежно від їх юридичного статусу та сфери діяльності. Її система прийняття рішень дає змогу провадити узгоджену політику та здійснювати загальну стратегію через єдиний керівний центр. Окремі одиниці пов'язані власністю так, що одна з них може мати значний вплив на діяльність інших, зокрема використовувати знання, ресурси, ділити відповідальність з іншими.

Досліджуючи діяльність ТНК, довгий час експерти ООН відносили до них такі фірми, які мали річний оборот не менше 100 млн. доларів і філії не менше як в шести країнах. Але останніми роками було зроблено деяке уточнення: про міжнародний статус фірми тепер свідчить такий показник, як величина відсотка її продажів, що реалізуються за межами країни-резиденції [1, с.351].

На початку ХХІ століття, в умовах трансформації світової економіки, більшість із ТНК є впливовіші та потужніші за країни, котрі намагаються регулювати їхню діяльність. Шляхом злиття та поглинання компаній корпорації зростають досить швидко, річний дохід і прибуток деяких із найбільших ТНК на разі перевищують обсяги ВВП окремих країн із низьким і середнім рівнями доходів населення. Деякі дослідники вважають, що в перспективі ТНК зможуть бути домінуючою силою світового господарства, замінюючи національні держави, створюючи так званий світовий наднаціональний уряд [2, с.25].

Ядро світогосподарської системи становлять 500 ТНК, які мають практично необмежену економічну владу. Ринкова капіталізація окремих із них перевищує 500 млрд. дол. США, а щорічні обсяги продажів становлять близько 150-200 млрд. дол. США [2, с.26].

Загалом чверть світового валового продукту належить ТНК. Найбільші 500 ТНК реалізують 80% усієї продукції галузей електроніки та хімії, 95 – фармацевтичної продукції, 76 – машинобудування; 85 компаній контролюють 70% усіх закордонних інвестицій та більше 50% обсягу світового промислового виробництва, 67 – міжнародної торгівлі, більше 80 – патентів та ліцензій на нову техніку, технологій і ноу-хау, майже 90% прямих іноземних інвестицій [2, с.27].

Сто найбільших за величиною іноземних активів ТНК у своїх філіях володіють 2 трлн. дол. США, контролюючи, за експертними оцінками, п'яту частину глобальних іноземних активів [3, с.3]. Сукупні валютні резерви ТНК у кілька разів перевищують такі всіх центральних банків світу. Сумарні іноземні інвестиції ТНК відіграють істотнішу роль, ніж торгівля. Капіталовкладення в іноземну економіку – дійовий спосіб стимулювання попиту на вітчизняну продукцію. Це досягається шляхом утворення за кордоном нових ринків, постійного адресування частини експорту ТНК закордонним їх філіям, а ця гарантована частка становить 50% експорту.

Експансія ТНК є одним із феноменів другої половини двадцятого століття. Особливо значних масштабів цей процес набув в останні десятиліття. Саме ТНК фактично вирішують

питання нового економічного і політичного переділу світу, стоять на межі створення світового наднаціонального уряду. Свідченням тієї ролі, що її відіграють транснаціональні корпорації у світовій політиці й економіці, стало також створення при ООН Центру та Комісії ООН з ТНК, обговорення різноманітних аспектів діяльності корпорацій, як і окремих країн, на рівні спеціалізованих органів ООН.

Транснаціональні корпорації, нарівні з промислово розвиненими країнами, широко проявляються в політиці, економіці, у фінансово-інвестиційній, інформаційній, науково-технічній, військовій, технологічній, екологічній сферах. У зовнішній політиці ТНК реалізують власну корпоративну дипломатію, а для успішного забезпечення внутрішньо корпоративної політики створили свою, корпоративну ідеологію.

У політиці ТНК – активні суб'єкти світового господарства. Найважливішими напрямками діяльності ТНК у політичній сфері в країні базування – взаємодія, налагодження та підтримка контактів із керівництвом центральних і регіональних органів виконавчої, законодавчої та судової влади держави, провідних політичних партій, громадських організацій і ЗМІ. У приймаючих державах ТНК активно беруть участь у місцевому політичному житті в особі представників у національній асоціації промисловців і роблять внески також у виборчі й інші фонди місцевих політичних партій із метою отримання комерційних вигод, опосередковано впливаючи на політичний курс країни перебування.

Військову сферу діяльності військово-промислових корпорацій характеризує щорічний випуск на десятки мільярдів доларів США військової техніки й устаткування та продаж означеної продукції більш як у 100 країнах. Її номенклатура містить усі практично види військової техніки. Одна з характерних рис такого виробництва – наявність держзамовлень і високий рівень прибутку (близько 30-40%) у той час, як в інших галузях цей показник становить у середньому 8-12%.

На сьогодні ТНК здійснюють активну виробничу, інвестиційну та торгівельну діяльність. Вони активно впливають на процеси глобалізації, оскільки вони є провідною формою сучасного виробництва. На відмінну від інших форм виробництва ТНК контролюють здійснення інвестиційних потоків, беруть активну участь у найновітніших формах міжнародного співробітництва у сфері економіки.

Економічна глобалізація і транснаціоналізація сприяють посиленню взаємозв'язків між країнами світу, зростанню обсягів міжнародної торгівлі та транскордонних фінансових операцій, розширенню масштабів діяльності ТНК і, водночас, загострюють питання, пов'язані з ефективним природокористуванням і сталим економічним розвитком

Хоча в нинішніх умовах міжнародні організації, уряди країн світу і суспільні інститути досить активно співпрацюють у напрямі реалізації концепції сталого розвитку, все ж глобалізація і транснаціоналізація економіки, які перманентно прогресують, породжують дедалі нові й нові виклики та суперечності, розв'язання яких вимагає рівномірного врахування екологічних, соціальних та економічних інтересів у процесі розвитку людства. "Третя хвиля" глобалізації "винесла" на порядок денний проблеми, пов'язані зі змінами, що відбуваються у межах світового господарства, і зокрема, у міжнародних економічних відносинах на фоні кризи неоліберальної моделі глобалізації.

У контексті наукових підходів до трактування суті глобалізації цілком слушною вважаємо колективну позицію науковців Міжнародного інституту сталого розвитку, які зауважують, що більшість визначень глобалізації зводяться до її розуміння як інтернаціоналізації у глобальному масштабі. Разом з тим фахівці цього інституту наводять класифікацію інших визначень даної економічної категорії, де глобалізація розглядається крізь призму одного з таких понять: міжнародна лібералізація, вестернізація і модернізація, детериторизація та універсалізація. Але у межах усіх цих визначень ігноруються проблеми сталого розвитку.

Заради об'єктивності та з огляду на новітні реалії світового господарства зауважимо, що сьогодні в окремих країнах проблематика сталого розвитку дещо відійшла на другий план у зв'язку з погіршенням економічних показників і посиленням волатильності в умовах світової фінансово-економічної кризи. Проте навколишнє природне середовище є універсальною категорією, а отже, проблема реалізації концепції сталого розвитку також є міжнародною і вимагає відновлення активних дискусій у цьому напрямі, навіть не зважаючи на економічні негаразди.

У межах більшості проаналізованих підходів до проявів глобалізації науковці зосереджують увагу на економічному вимірі цього процесу і характеризують його особливості, притаманні переважно для його “третьої хвилі” – неоліберальної моделі: економічний раціоналізм та індивідуалізм, всебічну лібералізацію і дерегуляцію поряд з послабленням ролі держави в економіці, вільну конкуренцію і розвиток міжнародної торгівлі, універсалізацію інструментів втручання держави у процес функціонування економічної системи. Разом з тим принципово усвідомлювати, що лібералізм в економіці – це суперечливе явище, оскільки, з одного боку, економіка, дійсно, є ефективною лише в умовах свободи; проте, з іншого боку, свобода в економіці надає не тільки імпульс для конкуренції, але й можливість задушення сильним слабкого, підриву ефективності монополізмом, поширення спекуляцій та корупції. Вказані суперечливі аспекти лібералізму дають лише загальне уявлення про потенціальні загрози з боку неоліберальної моделі глобалізації, але не пропонують відповіді на запитання, у чому ж саме полягають прояви кризи такої моделі, під якими розуміємо, насамперед, “зловживання” її атрибутами, охарактеризованими вище. Так, сьогодні на зміну вільній конкуренції та свободі економічної діяльності прийшла монополістична конкуренція між ТНК і транснаціональними банками, які витісняють з ринку певну частину малого й середнього бізнесу; ТНК відверто “диктують умови” національним урядам країн, які розвиваються; держави, відмовляючись від окремих економічних функцій, реалізуючи курс на лібералізацію і дерегуляцію, позбуваються одночасно і ряду соціальних обов’язків; раціоналізм та індивідуалізм в економіці, в основі яких фактично лежить “модель економічної людини” А. Сміта, набули надзвичайного розмаху, а їх дещо спотвореними наслідками стали масове надспоживання, всебічна комерціалізація, домінування меркантильних інтересів виробників над духовними ідеалами та екологічною безпекою.

На наш погляд, сучасні загрози прогресуючої глобалізації економіки для сталого розвитку криються саме у “зловживаннях” атрибутами неоліберальної моделі глобалізації. Йдеться про трансформування ролі міжнародних організацій (тобто про часткову втрату останніми наднаціонального регулятивного впливу і авторитету на міжнародній арені) внаслідок ігнорування окремих ключових рішень міжнародних інститутів найпотужнішими державами світу; небачене досі посилення могутності ТНК; нерівномірний економічний розвиток країн і перенесення шкідливих виробництв з розвинутих країн до країн, які розвиваються, що, по суті, не розв’язує проблему, а тільки змінює її місцезнаходження. Важливою у світлі останньої тези є також загроза монополіарної глобалізації, яка, як справедливо вказує геополітик З. Бжезинський, спричиняє посилення ступеня експлуатації. Додамо, що у контексті сталого розвитку на перше місце виходить саме експлуатація ресурсів у країнах, які розвиваються.

Транснаціоналізація економіки сприяла бурхливому розвитку міжнародних економічних відносин, розширенню промислового виробництва, викликавши при цьому негативні ефекти, пов’язані з експансіоністською політикою ТНК, дискримінацією економічних інтересів суб’єктів господарювання приймаючих країн і погіршенням стану навколишнього природного середовища. З огляду на це, досить часто транснаціоналізацію економіки розцінюють як винятково несприятливу тенденцію у контексті концепції сталого розвитку. Тим часом початок ХХІ ст. ознаменувався істотною активізацією діяльності ТНК у напрямі розширення їх участі у реалізації концепції сталого розвитку.

Питання, яке слід задати, полягає в тому, чи ріст транснаціональних інвестицій призведе до екологічної стабільності, і чи існує саме компромісна залежність між ТНК і сталим розвитком? З основних двох теорій, більш прийнятним є той факт, що технологічний прогрес є важливим фактором захисту навколишнього середовища, оскільки, по-перше, новітні технології можуть зробити виробництво менш екологічно залежним, по-друге, завдяки ускладненій технології, випуск чадного газу у повітря стане менше.

Елісон Уархаст і Гевін Брідж вважають, що технологічні інновації, такі як енергоефективні заводи з виплавки сталі знижують сумарне використання ресурсів, зменшують шкоду, завдану воді, землі, повітрю і екосистемі [4, с.115]. Якщо прийняти це до уваги, то можна зробити висновок, що розвиток технологій може сприяти удосконаленню навичок екологічного управління. Зрештою, позитивним є і той факт, що ТНК стали ключем для досягнення сталого розвитку, завдячуючи власним механізмом передачі технологій у країни, що розвиваються. Ці ТНК не лише технологічно інноваційні, але й володіють навичками

зберігання, управління, транспортування, використання і нищення токсинів, розвитку технологій, для зменшення забруднення навколишнього середовища.

Ще одним прикладом позитивного впливу ТНК на сталий розвиток є перенесення недоступних навиків екологічного управління до країн, які розвиваються. Відбувається це як завдяки новим, висококваліфікованим кадрам, так і завдячуючи покращенню знань місцевих професіоналів і управлінців.

У процесі залучення транснаціонального бізнесу до впровадження ключових атрибутів сталого розвитку у країнах світу центральна роль належить ООН, яка, зокрема, формує нормативно-правові основи для гармонізації економічних, екологічних і соціальних інтересів у межах діяльності ТНК. Серед найважливіших ініціатив ООН у цій сфері – Принципи відповідального інвестування, Глобальний договір і Фінансова ініціатива Програми ООН з навколишнього середовища, які об'єднують різних суб'єктів міжнародних економічних відносин у їх прагненні до сталого розвитку.

Промисловими ТНК, які здійснили найбільший вклад у реалізацію концепції сталого розвитку, є "Henkel", "Intel", "Toyota", "Mitsubishi Heavy Industries", "Scania", "Adidas", "Siemens", "L'Oreal", "Renault", "Unilever", "Danone", H&M, "Samsung", "Nissan Motor" та ін. Наведемо ряд показових прикладів з цього приводу.

Компанія "Henkel" була серед піонерів, які почали активно втілювати у життя вказану концепцію, і у 1991 р. однією з перших підписала Хартію Міжнародної торгової палати про підприємницькі принципи сталого розвитку. У 2010 р. компанія вже розробила власну стратегію сталого розвитку, розраховану на 20 років. Її ключовими орієнтирами стали посилення правил безпеки і покращення умов праці на виробництвах, зниження викидів вуглецю до атмосфери і скорочення використання електроенергії, мінімізація виробничих відходів і зменшення забруднення води.

Компанія "L'Oreal" розробила власну довгострокову стратегію сталого розвитку на 2005–2015 рр., у межах якої головну увагу приділено необхідності 50-процентного скорочення викидів вуглецю до атмосфери і споживання води. Дотримуючись зазначених у стратегії цілей, компанія у 2005–2011 рр. зменшила викиди вуглецю на 29,8% і використання води на 22,6%. На наш погляд, таких результатів вдалося досягти за рахунок використання альтернативних джерел енергії. Так, "L'Oreal Mexico" у грудні 2011 р. частково перейшла на використання енергії вітру, і сьогодні 84% електроенергії цього підприємства – енергія, отримана у такий спосіб. Крім того, у 2012 р. у Мексиці ще один завод "L'Oreal" розпочав виробничу діяльність, яка базується на використанні сонячної енергії.

Щодо фінансових ТНК у межах окресленого питання, то слід виокремити "Credit Agricole", "Intesa Sanpaolo" і "AXA", зважаючи на їх численні "сталі" ініціативи. Наприклад, трьома головними напрямками діяльності групи "AXA" у сфері захисту навколишнього природного середовища є сприяння його захисту у межах співробітництва з клієнтською базою; запровадження та реалізація принципів і програм екологічно безпечної організації праці; сприяння сталому розвитку на міжнародному рівні (група "AXA" є учасницею угоди про сприяння захисту навколишнього середовища ООН з 2002 р.).

На нашу думку, на даному етапі участь ТНК у реалізації концепції сталого розвитку являє собою важливий маркетинговий захід і, водночас, невід'ємну складову поведінки більшості суб'єктів міжнародних економічних відносин, яка формується у межах світового господарства внаслідок посилення загрози екологічної катастрофи.

Висновки. Тож, підсумовуючи, можемо стверджувати, що сьогодні головними суб'єктами реалізації концепції сталого розвитку на міжнародному рівні залишаються міжнародні економічні організації. Пріоритетними на сучасному етапі слід вважати їх заходи щодо залучення до процесу реалізації концепції сталого розвитку ТНК. Участь промислових підприємств і фінансових інститутів у популяризації та втіленні у життя ключових положень концепції сталого розвитку має відбуватися, насамперед, шляхом запровадження програм екологічно безпечної організації праці; формування систем "екологічного контролю" у межах як фінансових, так і промислових ТНК для оцінки впливу підприємницької діяльності на навколишнє природне середовище (зокрема, крізь призму споживання води, електроенергії, витратних матеріалів та утилізації відходів); створення спеціалізованих фондів для фінансування дослідницьких програм, спрямованих на розв'язання проблем гармонізації

економічних, екологічних і соціальних інтересів; сприяння сталому розвитку на міжнародному рівні (участь компаній у програмах ООН та інших міжнародних організацій).

Список використаних джерел:

1. Савченко Е.О. Шляхи транснаціоналізації українських підприємств та стратегії взаємодії з ТНК / Савченко Е.О. К. – 2010, с. 349-353.
2. Шабліна Я.В. Транснаціональні корпорації – ядро інноваційного розвитку національної економіки / Шабліна Я.В. // Проблеми науки: Інноваційно-інвестиційна діяльність. – 2011. – с. 22-29.
3. Клименко Я.В. Місце та роль транснаціональних корпорацій в системі міжнародних економічних відносин / Клименко Я.В., Скляренко О.К. – Кіровоград. – 2010.
4. Ajaui, Ezekiel Oluwole & Omolekan, Olushole Joshua The impact of multinational corporations (MNCs) on sustainable development of Nigerian economy/ Ezekiel Oluwole, Olushole Joshua // A case study of shell B.P. - с. 111-125.
5. Циганов С.А., Яншина А.М. Проблеми сталого розвитку у контексті неолібералізаційної моделі глобалізації /Циганов С.А., Яншина А.М// “Економіка України”. — 2013. — 4 (617).
6. Гудем К. Транснаціоналізація як чинник глобалізації /Гудем К. // Вісник КНТЕУ №4. – 2014. – с.33-44.
7. Офіційний сайт журналу «Fortune»/ Fortune Global 500. Annual ranking of the world's largest corporations [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500/2011/index.html>.
8. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk/data>

13.09.2015

УДК 339.94

Груциньська Н.М.

д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки і економічної дипломатії
Дипломатична академія України при Міністерстві закордонних справ України

ГЕОСПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК СІМБІОЗ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті зроблена спроба обґрунтувати особливості гео економічної конкуренції як симбіозу гео економічної стратегії і міжнародної конкуренції. Обґрунтувати місце та вплив гео економічної конкуренції в геопросторі з урахуванням сучасних глобалізаційних технологічних трансформацій та еволюції міжнародної спеціалізації України.

Автором зауважується, що світовий економічний порядок змінюється під впливом політичних, економічних, соціальних, культурних трансформацій, які, в свою чергу, обумовлюються глибокими глобальними процесами. В умовах стрімких інформаційних, технологічних змін структури національних економік також переформатовуються. Вони формуються під впливом зовнішніх факторів, обумовлених змінами світового порядку, геополітичними та гео економічними процесами. Міжнародна спеціалізація країни тепер залежить не лише від внутрішніх резервів (природних, людських), а більшою мірою від місця держави на міжнародній арені, рівня її міжнародних зв'язків в економічній, політичній сферах. Міжнародна спеціалізація все більше приймає характер внутрішньогалузевої спеціалізації, пов'язаної з галузями, що засновані не стільки на використанні природних ресурсів, підготовлена в якості певних основ для роздумів щодо питань розвитку питань міжнародної спеціалізації, гео економіки, світових трансформаційних процесів та, безумовно, місця в цих процесах рідної країни автора – України.

Ключові слова: міжнародна спеціалізація, геополітика, гео економіка, глобалізація, виробниче кооперування, постіндустріальне суспільство.

ГЕОСПЕЦИАЛИЗАЦИЯ КАК СИМБИОЗ
ГЕОЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНЦИИ И
МЕЖДУНАРОДНОЙ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ

GEOSPETSIALIZATION AS
COMPETITION AND SIMBIOZ
GEOECONOMIC INTERNATIONAL
SPECIALIZATION

Анотація. В статье сделана попытка обосновать особенности геоэкономической конкуренции как симбиоза геоэкономической стратегии и международной конкуренции. Обосновать место и влияние геоэкономической конкуренции в геопространстве, учитывая современные глобализационные технологические трансформации и эволюцию международной

Abstract. The article attempts to justify the features of geo-economic competition as symbiosis geo-economic strategy and international competition. To prove the place and geo-economic impact of competition in the light of contemporary geospatial globalization process transformation